

Tämä on rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Linja-aho, V. (2024). Vale, emävale, vahvistusharha. *Tuulilasi*, 2, s. 57.

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Linja-aho, V. (2024). Vale, emävale, vahvistusharha. *Tuulilasi*, 2, pp. 57.

Kirjoittaja on sähköautoihin ja sähköturvallisuuteen erikoistunut diplomi-insinööri.

KUVA: SHUTTERSTOCK

VALE, EMÄVALE, VAHVISTUSHARHA

Vahvistusharhalla tarkoitetaan psykologiassa ihmisen piirrettä käsitellä tehtyjä havaintoja niin, että ne tukevat omia ennako-oletuksia. Tämä on tahaton piirre ja koskee meitä kaikkia. Esimerkiksi ilkeänä pidetyn ihmisen ilkeät teot huomioidaan herkemmin kuin hänen hyvät tekonsa, ja päinvastoin.

VAHVISTUSHARHA VAIVAA niin vapaa-ajalla kuin työssäkin. Ammateissa, jossa siitä voi olla erityistä haittaa, vaikutuksia voidaan minimoida kouluttamalla henkilökuntaa ja kehittämällä prosesseja. Vahvistusharhasta valistetaan mm. rikostutkijoita, tieteellisen tutkimuksen tekijöitä ja lääkäreitä. Rikoslaboratoriossa näytteen analysoijalle ei anneta tarpeetonta tietoa näytteestä, jotta analyysi säilyy puolueettomana.

VAHVISTUSHARHAN PIIKKIIN menevät todennäköisesti myös eri automerkkejä koskevat stereotyyptit. Jos on kuullut vitsein vilkkua käyttämättömistä Audi- ja BMW-kuskeista, jokainen kerta kun kyseisen automerkin kuljettaja unohtaa vilkkuttaa, tapaus jää mieleen omaa käsitystä vahvistavana tapauksena. Muiden merkkien kohdalla sama sivuutetaan sattumana.

Oma vaikutuksensa on myös sillä, että moni tunnistaa Audin ja Bemarkin olympiarenkaista ja keulan muotoilusta kaukaakin. Vilkkua käyttämätön pikkuauto hukkuu harmaaseen massaan.

VAHVISTUSHARHA VAIKUTTAA myös uutisia lukiessa: vuosi sitten keväällä uutisoitiin useasta sähköautopalosta, mikä ruokki mielikuvaa sähköautojen paloherkkyydestä. Kun sähköautojen ja polttomoottoriautojen palotilastoja kuitenkin verrataan - jopa suhteessa autokantaan - sähköautot syttyvät harvemmin; silti sähköautoilosta uutisoidaan herkemmin. Viimevuotisista sähköautopaloista jäi uutisoimatta ainoastaan Salossa rajun ulosajon seurauksena syttynyt Nissan Leaf. Tai tapaus kyllä uutisoitiin, mutta käyttövoimaa ei jutussa mainittu, mikä oli poikkeuksellista. Palaneen peltiraadon tunnisti Leafiksi vain alan harrastaja.

VANHAN SANONNAN mukaan valheen ja emävalheen jälkeen tulee tilasto. Tilasto itsessään ei kuitenkaan valehtele, vaan tilastoa voidaan käyttää tarkoitushakuisesti. Tilastosta pitää myös osata lukea taustatiedot. Esimerkiksi jos konepellin alta on tullut käryä ja paikalle on soitettu palokunta, tämä tilastoidaan liikennevälinepalona. Suomessa ei siis pala poroksi 1300 henkilöautoa vuodessa, vaan osa on pieniä kärkeä - niin perinteisissä kuin sähköautoissakin. Kun Teslan ilmalämpöpumppu päästää toimintasaavut pihalle tai Kian pakosarjan päälle päätyneet puunlehti käryää, molemmat tilastoidaan liikennevälinepaloiksi. Rakennusten kanssa on helpompaa: tilasto erittelee varsinaisen rakennuspalon ja rakennuspalovaaran. ☺

”Vuosi sitten keväällä uutisoitiin useasta sähköautopalosta, mikä ruokki mielikuvaa sähköautojen paloherkkyydestä.”